

ТРУДОВІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано основні тенденції розвитку трудових ресурсів в Україні. Запропоновано заходи, які мінімізують негативні наслідки процесів у цій сфері.

Демографічна ситуація в Україні на сучасному етапі проявляється у звуженні демографічної бази відтворення трудового потенціалу через зниження народжуваності, збільшення смертності, погіршення статевовікової структури, загальне старіння населення, розширення масштабів депопуляції.

Західний регіон України має більш сприятливу демографічну ситуацію, тут більша питома вага населення працездатного віку, молодша вікова структура трудових ресурсів. У Закарпатській області частка населення працездатного віку становить 56,1%, а дітей і підлітків — 27,9%. Тобто, трудових ресурсів тут є більше, ніж у середньому в Україні, більший і притік робочої сили молодого віку. Тому цей регіон можна назвати праценадлишковим.

У центральному та північно-східному регіонах складна демографічна ситуація — низький природний приріст населення, мала питома вага молодих трудових ресурсів. Оскільки тут переважають галузі господарства, що потребують багато робочої сили, то можливості для працевлаштування обмежені. Тобто в середньому регіон працедостатній, але із значними відмінностями у забезпеченні трудовими ресурсами на території.

У південному регіоні країни існує проблема дефіциту трудових ресурсів (працедефіцитний регіон). Вона зумовлена як малосприятливою

демографічною ситуацією так і розвитком господарства областей, де переважають галузі, що потребують великої кількості робочих рук, особливо жіночих. Це стосується сільських районів, які характеризуються найменшою середньою густотою сільського населення, що спричиняє притік сезонних робітників. Проте, вирішення проблеми полягає в закріпленні кадрів у регіоні, що потребує створення сприятливих умов для життя населення.

Додатковим демографічним чинником, що обмежує розвиток трудових ресурсів, є міграція населення. Україна займає 5-е місце у світі серед країн з найбільшою кількістю мігрантів. За даними на 2016 рік, за кордоном знаходиться 11,3 млн. Українців (це майже 25% від загальної кількості нинішнього населення країни). Треба звернути увагу на те що, ми втрачаємо не тільки потенційних різноробочих, але і дипломованих фахівців, які користуються найбільшим попитом у розвинених країнах. Тобто, спеціалісти високого рівня кваліфікації залишають батьківщину з більшою ймовірністю не повернутися до неї. Це негативно позначається не тільки на кількісному, але й на якісному потенціалі трудових ресурсів країни.

Професійно–кваліфікаційні та освітні показники України завжди відзначалися досить високим кваліфікаційним рівнем (питома вага фахівців з вищою та середньою спеціальною освітою становить близько 29 %). Сьогодні на території країни є більше 500 вищих навчальних закладів, коледжів, академій, тощо. Але останнім часом професійність робочої сили почала втрачатися, і цей процес з часом може набути незворотного характеру, що значною мірою посилюватиме вже існуючу невідповідність підготовлених кадрів потребам ринку праці, створюючи серйозну проблему невідповідності майбутнього попиту та пропозиції робочої сили.

Якщо подивитись на особливості зайнятості населення у регіонах України, то побачимо, що найнижчий рівень зайнятості населення спостерігається в тих областях, де найбільші темпи спаду виробництва. Одночасно збільшується кількість безробітних людей. Безробітними в Україні вважають працездатних громадян, які не мають

заробітку або інших передбачених законодавством прибутків, зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до роботи. Вони становлять 8.7 % від працездатного населення.

Розвиток трудових ресурсів держави залежить від багатьох факторів, але одним з провідних компонентів є рівень життя населення. І чим вищим є рівень життя населення, тим більше шансів у суспільства забезпечити достойний рівень професіоналізму, освіти, здоров'я, що гарантують успішний розвиток країни в цілому та відтворення працездатного населення. Одним з основних показників, що визначає рівень життя, є показник доходів населення, зумовлених заробітною платою.

Аналізуючи чинники впливу на стан ситуації з трудовими ресурсами в Україні, зазначимо, що деформація структури трудових ресурсів поглиблювалася внаслідок тривалого спаду в економіці та посилення кризових явищ у соціально-економічній сфері.

Для врегулювання непростой ситуації, що склалася в Україні з трудовими ресурсами, передусім необхідно вжити таких заходів:

1. Провести експертизу існуючих проектів програм соціально-демографічного розвитку держави, що орієнтовані на забезпечення повного відтворення населення, поліпшення стану здоров'я та збільшення тривалості життя з подальшою оптимізацією з метою узгодження та забезпечення належного фінансування.

2. Підвищити конкурентоспроможність навчальних закладів шляхом постійного моніторингу заявлених та працевлаштованих спеціалістів з метою збереження рівноваги між попитом та пропозицією.

3. Сформувати інформаційно-аналітичну базу для моніторингу трудових ресурсів і створити реєстр наявного трудового ресурсу з метою постійного відстеження стану професійно-кваліфікаційної структури, професійно-кваліфікаційного розвитку, зайнятості та ринку праці

4. Запровадити зворотній зв'язок між існуючими реальними потребами ринку праці та програмами навчальних закладів, що готують спеціалістів.

5. Розробити нові та модернізувати існуючі заходи в галузі освіти з метою підвищення інтелектуального та освітнього рівня населення для гарантованого забезпечення ринку праці кваліфікованою робочою силою.

6. Забезпечити гарантії працевлаштування за фахом випускникам після одержання ними освіти у спосіб укладання договорів між випускниками та підприємствами.

7. Підвищити рівень заробітної плати як основного джерела грошових надходжень населення та важливого стимулу трудової активності відповідно до зростання ВВП.

Отже, здійснення запропонованих перетворень сприятиме відтворювальній та стимулюючій функції заробітної плати, посилить її зв'язок з кінцевим результатом праці. Але проблема розвитку трудових ресурсів в Україні, незважаючи на певні позитивні соціально–економічні перетворення останніх років, залишається актуальною. Без підвищення кількісних і якісних показників трудових ресурсів, Україна не зможе успішно конкурувати з іншими країнами.